

Tilbake til kjøbmennene, trafikstrøket og livet på byens havn.

VII.

RAVNKLOA.

Det eneste pålidelige kildekrift som omhandler Ravnkloa i eldre tider, er forfattet av riksarkivar Kristian Koren:

«Om Ravnkloa opprinnelig er et stedsnavn eller et personnavn, kan ikke for tiden avgjøres».

Første gang nevnte forfatter har støtt på det, er i 1645, da Thomas «Ravnklo» nevnes i et skattemantall, men navnet er utvilsomt adskillig eldre. Senere i 17de århundre er en eller visstnok mere sannsynlig flere gårder med navnet Ravnkloen, men samtidig er Ravnklo også et familienavn, idet man foruten Thomas Ravnklo, hvis hustru blev begravet 26. november 1669, fra årene og utover finner navnet Jon Jensen Ravnklo, som dog også kalles Jon i Ravnkloen og i 1683 sies å bo i Munkegaten. Han døde i 1691 og etterlot sig flere barn, der alle kalte sig Ravnklo. Sønnen Jon Jonsen Ravnklo eiet gård i Jomfrugaten (1706) og hans eldre bror Hans Jonsen, eiet og bebodde gården Ravnkloen efter faren, dog eide han ikke grunnen helt ned til fjæren langs hele sin eiendom, ti her nærmest og nord for Hans Jenssen Ravnklos våning, lå et lite stuehus og et båtnøst, også kalt Ravnkloen og tilhørte fiskeren Erik Pedersen Helsing. I 1714 gav Erik Pedersen Hans Jonsen forkjøpsrett til sin eiendom efter sin død for 40 riksdaler.

I 1716 fikk Hans Jonsen skjøte på eiendommen og fra den tid har disse to gårder alltid hørt sammen.

Hans Jonsen Ravnklo døde under pesten i 1719. Gården tilfalt efter ham svigersønnen Carl Jørgensen Falch, som i skattemantallet for 1736 anføres å være eier av den øvre og nedre Ravnklogården.

Carl Falch døde i 1745 og i de følgende år sees hans enge Ingeborg Madsdatter Hagen å være eier av gården, fra 1758 sees Carl Andersen Falch der skrev sig fra Jemtland å bo i hennes hus, hvor han drev handel.

Fra 1766 står han som eier av gården, der efter hans død i 1791 tilfalt hans brorsønn Peter A. Falch, hvis far også bodde i

Jemtland. Peter Falch — firma Nordahl & Falch — ophørte kort før 1807, den hovedbygning som fremdeles står. (Thaulowgården). Falch døde 1823, mens hans kompanjong Jonas Nordahl var død i 1813. Dennes bror Johan Peter Nordahl arvet gården, men døde allerede i 1827, hvilket år gården blev kjøpt på auksjon av tollinspektør H. M. Lassen, som imidlertid straks solgte den for 4500 spesiedaler til kjøbmann Gert Wimpelmann (død 1832). I 1835 overdrog hans enke gården til konsul Christian Thaulow.

Gården umiddelbart i vest for Hans Jonsen Ravnklo's gård het også Ravnkloen og tilhørte i lang tid Hans Nissen.

Denne gård er som før nevnt opført på Trøndelagsmuseets grunn på Sverresborg.

Ravnkloa fra omkring 1870.

Staværingene er hjemkommet fra Lofoten. I bakgrunnen sees moloen av 1854.

Noen større torvhandel foregikk neppe i Ravnkloa før i sekstiårene, for omkring 1830—40 lå innlandshandler Normanns brygge midt i Ravnklo-almeningen og i samme tid lå også et garveri i Ravnkloa, som blev nedrevet under storbranden i 1841 for å hindre at varmen ikke skulde forplante sig videre i vestlig retning.

Det var først efter at moloen utenfor byen blev bygget (1854) at fiskehandelen tok opsving i Ravnkloa. Før nevnte molo kom istand var almenningen uten beskyttelse og sjørøkket på fjorden

Fra Ravnkloa omkring 1890.

× Husbyes kaffehus.

satte ofte inn så fiskerne måtte sette sine båter helt op i Munkegaten for å berge samme. Når det var stormfullt vær hendte det, at fiskerne fra bygdene som var på tur til byen måtte legge til i elven eller i Ilsviken.

I den første halvdel av det forrige århundre lå det et losjihus i Hegdalen (Ilsviken) hvor bygdefarerne kunde få herberge hvis været ikke tillot å søke op til Ravnkloa.

Når stadsingeniør Dahls havneanlegg var ferdig kom egentlig Ravnkloas storhetstid og i nittiårene kunde man være vidne til et meget broget liv dernede, for i nevnte tidsrum foregikk også en stor omsetningshandel med poteter, rotfrukter og bær.

(Bærsergerne satt oppe på muren som lå like ved gaten).

Frostingene fraktet i den tid sine varer til byen med båter og når nypotetene var ferdig så man ofte Hauganbåten, Hernesbåten, Nygårdsbåten, Tautrabåten, Valbergbåten, Galtvikbåten, Mostadbåten etc. lå side om side i Ravnkloa lastet med poteter og rotfrukter. Varene lå løse i rummet og båtmannskapene solgte sine produkter fra båten.

Potethandelen optok en meget stor plass i fjæren og det var mange ganger helt overfylt av gods og båter.

I august—september lå frostingene ombord i sine åpne båter, seilet blev røstet og karene lå under dette, men senhøstes flyttet båtmannskapene op til I. M. Westvik, hvor nattlosjiet kostet 17 øre pr. døgn.

Fiskehandelen foregikk på et kaianlegg som lå på den samme tomt hvor fiskehallen nu står.

Foruten de faste fiskehandlere som hørte hjemme i byen, kom det daglig en rekke båter med fisk fra Ladehammeren, Strindlandet, Frosta og Leksvikstranda, som også omsattes i Ravnkloa. I høsttiden kom det fiskere fra Frøya og Frøene med saltet fisk som likeledes solgte sine varer i Ravnkloa.

Frøyværingene byttet ofte med frostingene i fisk og rotfrukter.

I april måned kom staværingene og rissværingene fra Lofoten med sine store båter og disse Johan Bojers vikinger satte også sitt eget preg på livet i Ravnklofjæren.

Staværingene bodde hos Peter Brødreskift som drev losjivirk-somhet i kjøbmann Sommers gård (nu E. A. Smiths gård).

Ravnkloalmenningen var i høstsesongen optatt til siste tomme og spesielt om formiddagen, når byens hotelleiere, restauratører og husmødre møtte frem for å gjøre innkjøp. Når hotelleier E. G. Thane i d'Angleterre kom ifølge med sine to små hunder, strammet fiskerne sig op og skyndte sig med å legge den fineste og største fisk øverst i sine brett. Thane var en stor kunde, men han var nøie på fisken og undså sig ikke for å opta en debatt med fiskerne om pris og kvalitet.

Fiskhandlere i Ravnkloa

fra 1860 til omkring 1930:

Byens fiskehandlere hadde før Ravnkloas omregulering fast plass på nevnte kaianlegg ved Chr. Thaulows brygge.

For å bevare minnet om de gamle veteraner som stod i Ravnkloa i en menneskealder, medtas her en minneliste over deres navn:

Torberg Wold, Haagen Thorgaard, Kristian Ytterdahl, A. Ste-nersen, Kristoffer Røsto, Peter Aagesen, Paul Halseth, Kjerstina Aagesen, Hanna Johansen, Peder Størseth, Johanna Garten, Hans

Næss, Peter Lundahl, hans sønner John Lundahl, Aksel Lundahl og Odin Gundersen m. fl.

Av de eldste veteraner skal spesielt nevnes:

Fru Trine Joskjør,

som drev fiskehandel i Ravnkloa fra 1879 til 1935.

Der kreves humør, energi, livsmot og god helbred til å stå ved fiskebrettet i de lange vintermånedene. Fru Joskjør var utrustet med disse egenskaper og derfor holdt hun ut på sin post i 56 år. Fru Joskjør er født i 1849 og var 86 år da hun forlot Ravnkloa i april 1935.

Fru Trine Joskjør.

De eldste veteraner der fremdeles står i fiskehallen og ekspederer sine mange kunder og som i 30 til 40 år har tilhørt Ravnkloas faste garde, er: Kristian Kleiven, Oluf Manum, Olaus Aasø, fru Hansine Fladaas, Aleksander Andersen, fru Karoline Manum. Til slutt skal nevnes fiskeeksportør Einar Aunan, som også i en menneskealder har vært en meget kjent mann i Ravnkloa og i strøket der omkring.

Frukthandlere og grønnsakshandlere.

I nittiårene eller med andre ord i den tid da Ravnkloa blev benyttet til grønnsaktorv, var det også en rekke menn og kvinner som stod på sine faste plasser og solgte nevnte slags varer. Av potethandlere skal nevnes Faksvaag, Richard Roli, Alb. Pettersen og Joh. A. Røkke.

Grønnsakshandlere: Ane Klefstad, Margrethe Stene, Magnus Lybeck, Marie Lybeck, Berntine Sæther og Mette Hofstad.

Frukthandlere: De faste frukthandlere hadde sine telt stående på fortauet like utenfor Thaulowgården og de handlet til sine tider meget godt. Frukthandler Løvold drev i mange år

fruktforretning i Ravnkloa, og av andre som deltok i samme handelsvirksomhet skal nevnes Johanne Ellefsen, Malena Lund og Ellen Knudsen.

Fiskere fra by og land.

Foruten de faste privilegerte fiskehandlere har det i lang tid vært en hel hærskare fiskere, som gjennom årene har ligget i Ravnkloa med båter og solgt sin fangst der.

Vi har tidligere sett under vår vandring i Ila, at Wiggenkarene gjennom 3 generasjoner har inntatt en fremskutt plass i Ravnkloa, men foruten dem skal nevnes flere byfiskere som i 80—90-årene til stadighet lå i der nede og deltok i fiskehandelen: Nikolai Nilsen, Karl Strand og August Strand fra Lademoen, Peter Lie, Svend Hagen, Johan Spandet, Anders Spandet og Kristian Spandet. De fem sistnevnte bodde på Lanesset.

Inne på Rotvoldberget bodde der også to kjente fiskere som ofte var å se i Ravnkloa, nemlig Andreas og M. Rotvoldberget.

De fleste fiskere på Leksvikstranda deltok som regel i Lofotfisket og var vikinger som staveringene, men Peter Skaalvik, Anders Bekken, John Brøbakke og Peter Sætertrø drev hjemmefiske i 70—80-årene og rodde ofte over fjorden til Ravnkloa med sine fangster.

Da Frostingene kaprodde til Trondhjem.

På Frosta var det i den siste kvartsekel av det forrige århundre omkring 25 mann som drev hjemmefiske i sørfjorden og i nordfjorden og de fleste av dem bodde på Nesset og Småland.

De eldste av Nesbyggerne som i hele sitt liv tok sin hovednæring på sjøen var: Gunnar Gulberg, Iver Haukli, Anton Trøan, Ludvik Balsvik, John Gulberget, Lorentz Klauven, Andreas Lilletrø, Helmer Bukten, Otto Hernesmark, Kristoffer Hammeren, Hans Haug-sand, John Klauven og Johan Arnt Hernesøren.

Kjente menn i Ravnkloa i nittiårene.

Personene fra venstre: 1. Agent Ingolf Rian; 2. Agent Alf Halvorsen; 3. Kjøbmann Oscar Carlsson; 4. Kjøbmann Joh. E. Lund; 5. Kjøbmann A. Alnes; 6. Kjøbmann Sivert Tvete; 7. Kjøbmann O. Strømsem; 8. Kjøbmann L. Borchgrevink Persen; 9. Kjøbmann Rolf Johnsen; 10. Statsråd Magnus Halvorsen; 11. Kjøbmann Rafael Hellen.

Smålandingene drev hovedsakelig fiskeri i nordfjorden og de satte ofte sine liner fra Småland til Ekne som er omkring en norsk mil.

Ved midnattstider blev linene optatt og kl. 3—4 morgen tok de årene fatt og rodde til Trondhjem.

Når smålandingene nådde ut til hynnet (den ytterste spiss av Frosta) traff de sammen med nesbyggerne som kom fra Sørfjorden, og da opstod det til sine tider en voldsom kapproing for å nå først til byen og kapre de beste plasser i Ravnkloa.

De eldste veteraner i Småland som i nevnte tidsrum trafikerte med robåt til Ravnkloa var: Kristian Persen, Bonsak Endresen, Johan Fjæran, Olaus Smaalund, Kristian Skjæran, Lorents Skjæran, Iver Moseberget, Ole N. Trøen, Ludvik Lenvik og Lars Brevik.

Fra Tautra skal også nevnes to kjente fiskere som deltok i samme trafikk, nemlig: Nils Wahl og Kristian Tautra.

Fisker Peter Lie,

1835—1917.

Det var ofte en farlig seilas å trafikere Strindfjorden med en færingsbåt i vintertiden og det gikk også mangen gang som Bjørnson sier: «De fikk sin krans av tang de som hadde fortjent den av gull».

Petter Lie bodde på Lanesset, og fra sitt hjem hadde han et vidt utsyn utover fjorden.

Når det var urolig vær holdt han utkik og passet godt på om noen ulykke skulde være hendt.

Petter Lie opdaget rett som det var at fiskerne hadde kullseilet og satt på kjølen av sin båt. I sådanne tilfeller drog han ut og hans hustru Ellen måtte også være med i båten og hjelpe ham. Under stor fare for sitt eget liv reddet Petter Lie i en rekke forskjellige tilfeller mange mennesker, ialt 32.

For sitt opofrende redningsarbeide var Petter Lie dekorert med borgerdådsmedaljen i sølv. I 1908 var kong Haakon i Trondhjem og under sitt opphold i byen fikk Petter Lie foretrede i Stiftsgården og kongen hørte med stor interesse på hvad Lie hadde å fortelle om fiskernes mange strabaser i Trondhjemsfjorden.

Ravnkloa hadde i nittiårene også sin egen restaurant som var installert i Andreas Husbyes lille hus, som lå ved muren (se billedet fra nittiårene).

Det var stadig overfylt hus hos Husbye, og mange av gjestene måtte stå utenfor døren og nyde de forskjellige serverte varer, som vesentlig bestod av kaffe, søtkak, syltlabba og egg.

Omkring 1903 blev Ravnkloalmenningen opfylt, og stedet blev fra denne tid utlagt utelukkende til fisketorv.

Potethandelen blev flyttet til Gravalmeningen, bær- og grønnsakhandelen til Torvet. Etter denne forandring mistet Ravnkloa meget av sitt gamle preg.

Fetsildeksporten har i de siste 30 år vært en av byens mest omfattende næringsgrener.

Trondhjem utfører til utlandet 70,000 tønner sild pr. år, som representerer en eksportverdi av to millioner kroner og byen står nu som nr. 1 i Norge som eksporthavn av denne vare.

Av de foregangsmenn som i sin tid nedla et banebrytende arbeide innen denne branche var Rafael Hellen, Oliver Fossum og Tobias Lund blandt de ledende.

Grosserer Rafael Hellen

(1852—1933)

var en av de menn som utnyttet tiden godt og man kunde møte ham kl. 6 morgen i havnestrøket på bryggen eller ombord i jekta.

«Jekt Marie» (skipper B. Bjørvik) var et lykkefartøi, og når skuta lå utenfor bryggen tittet han ofte ombord i morgendemningen for om mulig å observere de i nattens løp innkomne sildlastede fartøier.

Rafael Hellen var født på slektsgården Hellen i Stod prestegjeld i 1852. I 20-årene overtok han sammen med sin bror Jakob Hellen (1851—1926) gården og kjøpte også i 1890 gården Kvam.

Brødrene drev både landhandel, sagbruk og omsetning av trelast på sine eiendommer i Snåsa.

I 1889 reiste Rafael Hellen til Trondhjem og startet samme år firmaet Brødrene Hellen, som han drev op til et av byens største i sildeeksportbranchen. — I en rekke år utrustet huset Hellen også mange fartøier på Lofoten og Finnmark og omsatte år om annet et meget betydelig kvantum klippfisk.

44 år var Rafael Hellens arbeidsdag i Trondhjem og hans minne vil leve lenge blandt de mange venner som på en eller annen måte stod i forbindelse med ham.

Grosserer Rafael Hellen,
1852—1933.

Som kompanjong og medarbeider nedla grosserer Jakob Hellen også i sin tid et stor arbeide i firmaets tjeneste, spesielt som reisende i Sverige.

Handelshuset Brødrene Hellen er nu familieaktieselskap og ledes av Rafael Hellens sønner med Asbjørn Hellen som disponent.

Grosserer Tobias Lund

(1868—1920)

var en meget initiativrik mann med mange interesser og stillet sig alltid velvillig når det gjaldt om å starte nye foretagender i Trondhjem.

Han var født 2. februar 1868, og var en brorsønn av forannevnte grosserer Thonning Lund på Baklandet.

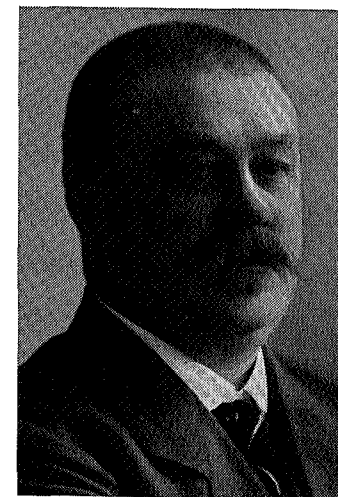
Han begynte sin karriere 18 år gammel som reisende med jekter på Lofoten og fortsatte senere som handelsreisende både hjemme og i Sverige.

Startet i 1890 sammen med en eldre bror — Hans O. Lund — firmaet Brødrene Lund, som fortsatte Thonning Lunds tidligere forretning. — I 1893 uttrådte Hans O. Lund av firmaet og i hans sted optokes en annen bror, Joh. E. Lund.

I 1904 uttrådte også Joh. E. Lund og fra samme år blev Tobias Lund husets ene innehaver.

Tobias Lund drev eksport av sild og fiskevarer og engrossforretning i kolonial dessuten var han interessert i mølleindustrien, og eiet i sin tid Enigheden og Prøvens møller i Tiller samt Torpaunets mølle i Malvik.

Han var medlem av Trondhjems bystyre i flere perioder og i en rekke år innvalgt som medlem av Trondhjems Handelsstands forenings direksjon.

Grosserer Tobias Lund,
1868—1920.

Tobias Lund var også med og startet flere aktieselskaper og blev betrodd mange tillidshverv innen Trondhjems næringsliv.

Han var medlem av direksjonene i Det Selmerske Rederi, Trondhjems Lekterkompagni, Trondhjems Kulkompani, Trondhjems Skofabrik, Forretningsbanken og Lade Fabrikker m. fl.

Tobias Lund la også på mange måter sin store gavmildhet for dagen. Han skjenket således i sin tid et legat på kr. 25,000.00, hvis renteavkastning skal utdeles til ubemidlede ungdommer som ønsker å skaffe sig merkantil utdannelse.

Til minne om sine foreldre — kjøbmann Joh. T. Lund og hustru Ellen Margrethe — opprettet han et gavefond på kr. 10,000.00 til Handelsstandens Understøttelseskasse.

Videre skjenket han et lignende beløp til et legat (Fru Janna Lunds legat) for trengende i Lade sogn.

Tobias Lund var en patriot og utviste ved flere leiligheter sitt borgersinn, og det kan i denne forbindelse nevnes at han omkring 1914 skjenket musikkpaviljongen som står i Lademoens park. Likeledes gav han kr. 10,000.00 til restaurering av Sakshaug gamle kirke, Inderøya.

Tobias Lund gikk alt for tidlig bort. Han døde den 9. juli 1920 — 52 år gammel.

Grosserer Oliver Fossum

(1860—1927)

innehadde en betydelig eksportforretning og utrustet hvert år en masse fartøier på Lofoten og Finnmark.

I den første kvartsekel av inneværende århundre drev han uten tvil byens største tilvirkningsforretning av klippfisk.

Oliver Fossum var født i Kvam den 27. februar 1860, men vokste op på Fossum i Egge.

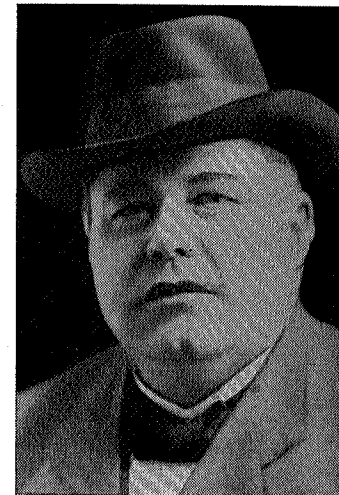
I 20-årsalderen begynte han å reise på Nordland med landmannsprodukter, som han omsatte i Lofotens forskjellige fiskevær. Etter å ha drevet omførselshandel en del år, åpnet han fast utsalg i Svolvær.

I 1891 flyttet Fossum til Trondhjem og startet samme år eksportforretning i sild- og fiskevarer.

I 1899 kjøpte han gården Tempe i Strinda og bygget på gårdens jorder en hel liten bydel.

Oliver Fossum var en meget flink forretningsmann. Han begynte med to tomme hender og døde som Strindas rikeste mann.

Firmaets nuværende chef — grosserer Olaf Fossum er grunnleggerens sønn.

Grosserer Oliver Fossum,
1860—1927.

Av andre firmaer innen fetsildbranchen som også i sin tid tok en betydelig aktiv del i eksporten kan nevnes: L. J. Smedsaas, Johan Helberg, Rolf Johnsen, Edvard Wahl, A. Alnes, O. K. Schjetne, Myhre & Westvik, J. M. Bergstrøm, Oscar Carlsson, Cato Oksvold (Oksvold—Sellin), A. E. Haarberg m. fl.

I begynnelsen av inneværende århundre kom også firmaene Joachim Christiansen og Høvik & Øien som er blandt branchens ledende av idag.

Trondhjems Fiskeeksport.

Ved jernbanens åpning til Oslo og Sverige begynte ferskfiskeeksporten fra Trondhjem for alvor, og i nittiårene flyttet ferskfiskeeksportørene inn i Kjøbmannsgatens gamle brygger.

Blandt de første foregangsmenn i denne branche skal nevnes G. H. Helgerud (1852—1929). Han etablerte sig som eksportør i 1888 og nedla et banebrytende arbeide med å foreta reiser i utlandet hvor det lyktes ham å skape markeder for Trondhjemsfisken.

I 1895 startet Helgerud Ferskfisk-Aktiebolaget og som disponent for samme arbeidet han op en meget betydelig eksport på flere europeiske land.

Omkring 1897 anskaffet Helgerud brøndbåten «Motor» og be-

gynte med dette fartøi å bringe levende fisk til byen som også var noe nytt på sitt område i den tid.

Ferskfisk-Aktiebolaget deltok ved flere fiskeriutstillinger og fikk sine varer prisbelønnet i Kristiansund N., Stockholm og Bergen.

Av tollprotokollene fremgår at det i slutten av nittiårene og i begynnelsen av inneværende århundre kom mange nye kjøbmenn som etablerte sig som eksportører i Trondhjem og flere av dem har i årenes løp utskibet meget store partier fersk fisk til utlandet.

G. Eggen på Baklandet begynte allerede i 1884 å eksportere fisk. L. O. Hegstad startet i 1888, og dette firma har i snart femti år inntatt en meget ledende stilling i eksporten på utlandet. Senere kom J. B. Jacobsen, I. J. Linge, E. Ekker, Norman Statland, Rostad & Grønning, J. E. Strøm, Martin Johansen, A. Harrang, Lars Strand, Norsk Lax- og Fiskeexport, A/S E. Anderskog, B. Solem, Johansen & Iversen og Dan. Aune med flere.

Fra nittiårene og utover til i våre dager har eksporten av fiskevarer fra Trondhjem hatt en meget rik utvikling. Det utføres nu pr. år ca. 19 millioner kg. fiskevarer (sild, fersk fisk, laks, hermetikk og andre fiskevarer) som representerer en samlet eksportverdi av 7 a 8 millioner kroner.

Vi har videre flere kjente selskaper og handelsfirmaer som blev grunnlagt i den siste halvdel av det 18de århundre som fremdeles driver store affærer i byen. Import og eksport vokste med sterke skritt i nittiårene og flere nye kjøbmenn slo sig ned i strøket omkring Nidelven og indre kanalhavn.

Trondhjems Realkreditbank

blev stiftet i 1874 og het oprinnelig Trondhjems Hypotekforsikringsselskap.

Banken blev grunnlagt efter initiativ av høiesterettsadvokat K. L. T. Bugge. Selskapets første direksjon bestod av herrene advokat Bugge, bankkasserer C. A. Brodtkorb og kjøbmann Hans Jenssen.

Realkreditbankens spesielle opgave er å støtte den kreditt som

tilkommer fast eiendom og lette dens anvendelse, hvilket søkes fremmet blandt annet ved utlån mot pant i fast eiendom.

Bankens samlede forvaltningskapital er 15 millioner kroner.

Fabrikkeier Lorentz Erbe.

(1855—1915).

I begynnelsen av det forrige århundre støter man ofte på Just Henrik Erbes navn i byens sjøfartspapirer. Han var skibskaptein og førte Trondhjemsskibene brigg «Selvstendighed» (rederi H. W. Finne) og brigg «Haagene» (rederi Joh. Chr. Vogelsang).

Lorentz Bertram Erbe var en sønnesønn av nevnte skibskaptein og blev født i 1855.

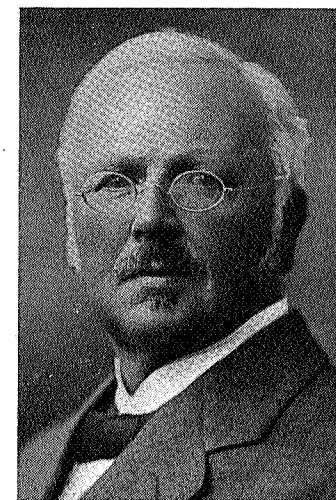
Han startet forretning i Trondhjem i 1877 og var en meget interessert industrimann.

Efter Erbes initiativ blev Trondhjems Dropsfabrik og Trondhjems Kjæks- og Knækkebrødfabrik startet i 1899. Han var chef for disse fabrikker til sin død og oparbeidet samme til betydelige bedrifter.

Lorentz Erbe var en av byens kjente borgere og en aktet og elskverdig mann. Han var også interessert sanger og i sin tid en meget aktiv deltager i Trøndernes Mandsangforening, hvor han gjorde sig bemerket som en sjelden vakker tenor.

Fabrikkeier Eigil Erbe, sistnevntes sønn, født 7de januar 1886. Utdannet som ingeniør og erhvervet sig i yngre dager praktisk utdannelse ved flere års ophold i Amerika. Han blev optatt i sin fars forretning i 1910, hvorefter firmaets navn blev Lorentz Erbe & Søn A/S.

Siden Lorentz Erbes død har ingeniør Eigil Erbe vært firmaets chef, og under hans ledelse er bedriften

Grosserer Lorentz Erbe,
1855—1915.

utvidet, modernisert og dens fabrikata nyder stor anerkjennelse over det hele land.

Ingeniør Erbe er også en meget benyttet mann innen forretningslivet og spesielt som direksjonsmedlem i mange merkantile og industrielle bedrifter.

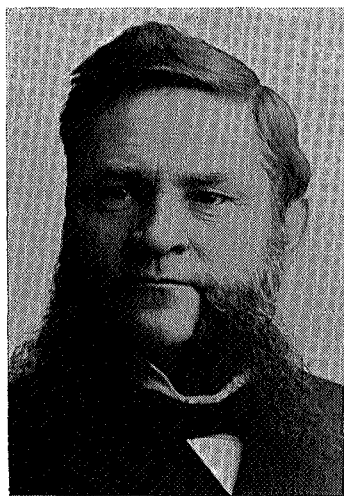
Fra 1890 og fremover årene blev køen på Brattørkaien lengere og lengere, og det hendte når nordgående ruteskib blev ekspedert, at handelshusenes kjøretøier stod i rad og rekke med sine varelass fra Brattørbroen til Pieren.

Flere av de nye firmaer som kom i denne tid lot sig forholdsvis hurtig representere med mange kjøretøier i den lange kø og man leste på vognskiltene: L. H. Wilhelmsen, Gunnar Birkeland, Chr. Johnsen og Holm & Co.

Grosserer L. H. Wilhelmsen.

(1856—1912).

L. H. Wilhelmsen var født i Tromsø (Tromsøsundet) den 5. juni 1856. Fikk sin kommersielle utdanning i firmaet E. Holmbo, Tromsø.

Grosserer L. H. Wilhelmsen,
1856—1912.

21 år gammel forlot Wilhelmsen Tromsø og reiste i 1877 til Trondhjem, hvor han fikk ansettelse hos kjøbmann Wilhelm Kavli. Etter en del års arbeide i dette firma reiste han til England for videre å utdanne sig.

I 1883 kom Wilhelmsen tilbake til Trondhjem og etablerte sig samme år som kjøbmann.

Omkring århundreskiftet begynte Trøndelagens bønder å drive sine jordbruk mere intens enn før og av den grunn blev tilførselen av varer på bygdene meget betydelig.

I sine første forretningsår interesserte Wilhelmsen sig for omset-

ning og eksport av landmannsprodukter, og var en foregangsmann på dette område. Det hendte mange ganger at han i nittiårene personlig møtte frem i Ravnkloa og kjøpte alle fra Frosta ankomne potetlaster.

Imidlertid begynte Wilhelmsen importforretning og hans firmas hovedsfære blev efter hvert kolonialforretning en gross.

L. H. Wilhelmsen startet Trondhjems Pressgjærfabrik og var innvalgt som medlem av direksjonene for Aktiebryggeriet, Fabrikken Arild, Ferskfisk-Aktiebolaget og Trondhjems Kjæks- og Knækkebrødfabrik. Han vilde ikke delta i det offentlige liv, men var derimot en meget interessert frimurer.

Grosserer Frantz Wilhelmsen har efter sin fars død vært chef for firmaet Wilhelmsen.

Handelshuset Gunnar Birkeland A/S

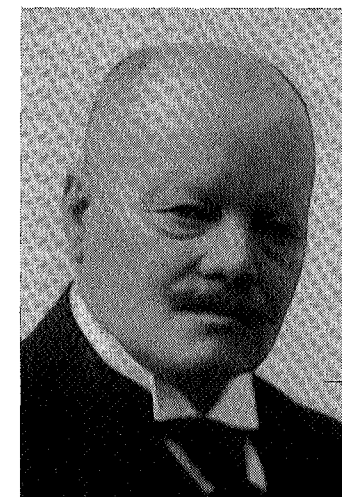
er i landbrukskretse et meget kjent firma, og det finnes neppe en gårdbruker i Trøndelag, som ikke kjenner huset Birkeland.

Firmaet blev grunnlagt i 1891 av grosserer Gunnar Birkeland (1862—1928). Han blev født i Oslo i 1862, sønn av riksarkivar Birkeland. Fikk sin utdanning i England og var i 3 år sekretær ved det Norske Generalkonsulat i London, hvorefter han blev forflyttet til Bristol, som bestyrer for det Norske Vicekonsulat dersteds.

Gunnar Birkeland drev en meget stor og omfattende forretning og interesserte sig spesielt for omsetning av industrivarer, maskiner og andre produkter som benyttes i jordbrukets tjeneste.

Birkeland var gjennom 37 år en av byens ledende menn.

Medlem av Trondhjems Handelsforenings direksjon, formann i bestyrelsen for Foreningen «Norske

1862—1928.
Grosserer Gunnar Birkeland,

Husflids Venner» m. m. — Grunnleggerens sønn, grosserer Arvid Birkeland, er nu husets chef. Han er for tiden formann i Trondhjems Handelsstands Forening.

Handelshuset Chr. Johnsen

blev grunnlagt av

Kjøbmann Chr. Johnsen

(1866—1916)

som var født i Størens prestegjeld i 1866. Han begynte som ung mann i Singer & Co., og reiste i flere år for dette kompani i Trøndelagens bygder og solgte symaskiner.

Omkring 1890 fikk Johnsen ansettelse hos kjøbmann M. Madsen, og etter 5 års tjeneste i dette hus, startet han i 1895 egen forretning i kolonialbranchen og drev denne med megen dyktighet i 20 år.

Chr. Johnsen var en religiøst innstillet mann og tok aktiv del i forskjellige organisasjoner innen misjonsbevegelsen.

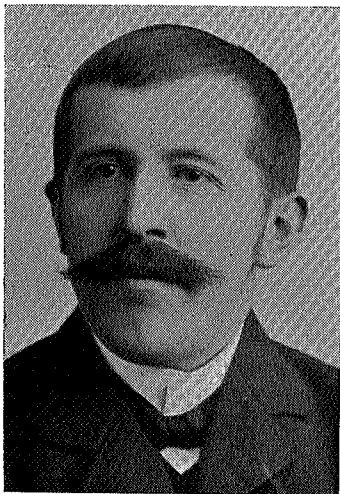
På grunn av svekket helbred trakk han sig tilbake fra forretningslivet i 1915 og bosatte sig i Oslo, hvor han døde 9de juli 1916.

I 1915 gikk firmaet over til aksjeselskap med grosserer O. Røskaft og R. Wollan som chefer.

O. Røskaft er født i Horg i 1874. Han har vært direktør ved Norges Banks avdeling i Trondhjem siden 1929.

R. Wollan blev født i Horg 1888.

Under nevnte herrers ledelse er A/S Chr. Johnsen drevet op til et av byens mektigste handelshus.

Grosserer Chr. Johnsen,
1866—1916.

Holm & Co.

Kjøpeevnen steg både i Trøndelagens bygder og i Nordland og forøvrig i alle landsdeler hvor Trondhjems kjøbmenn har sin kundekrets.

På grunn av de stadig opadgående tider hadde Trondhjem ytterligere plass for et nytt importhus og firmaet Holm & Co. rykket inn i Fjordgaten i 1896.

Dette handelshus blev startet av Hans P. Holm og John L. Ysland:

Grosserer Hans P. Holm,

(1857—1919),

var sønn av snekkermester H. P. Holm i Thomas Angells gate i Trondhjem og blev født den 3. februar 1857.

Han fikk sin praktiske utdannelse hos M. H. Lundgreens Enke og var i en rekke år reisende for samme firma.

Efter å ha ledet Holm & Co. i 20 år, trakk han sig tilbake i 1916 og bosatte sig i Kjøbenhavn. Han avgikk ved døden dernede den 9. desember 1919 og blev begravet i familiegravstedet på Domkirkegården i sin fødeby.

Grosserer Hans Holm,
1857—1919.

Grosserer John L. Ysland,

(1858—1916).

Født i Trondhjem 10. juli 1858, sønn av skipper Ole L. Ysland, som i en årrekke var ansatt i huset Hoë & Co. og førte en skute som het «Hanna».

John L. Ysland begynte sin løpebane som kontormann i firmaet Sommerschild & Co. og fikk omsider plass som reisende for Conrad Langaard.

Grosserer John L. Ysland,
1858—1916.

Holm og Ysland var meget dyktige forretningsmenn og hadde som reisende for nevnte store firmaer skapt sig erfaring, utstrakte bekjenskaper og av den grunn blev Holm & Co. allerede ved starten et stort firma.

Efter ca. 10 års arbeide i Holm & Co. uttrådte John L. Ysland på grunn av sykelighet.

Han døde ugift den 8. juni 1916.

Grosserer John L. Ysland skjenket sin formue til følgende legater:

Kr. 100,000.00 til trengende handelsmenn i Trondhjem eller deres enker.

Kr. 30,000.00 til gutter og piker som ønsker å utdanne sig ved handelsskole.

Ca. kr. 60,000.00 til Trondhjems Menighetsdiakoni.

Ca. kr. 60,000.00 til Trondhjems tuberkulosefond.

I 1916 blev Holm & Co. omdannet til familieaktieselskap med grosserer Hans P. Holms søstersønner Johan Ellingsen, født i 1890 (vicekonsul for Finnland og medlem av direksjonen i Den Nordenfjeldske Kreditbank) og grosserer Harald Ellingsen, født 1885 — som chefer.

Brødrene Ellingsen er født på Å i Lofoten og tilhører den vidt forgrenede handelsfamilie Ellingsen i Nordland, som gjennom 300 år har drevet handelsvirksomhet.

Familien kan føre sin slekt tilbake til den i middelalderen bekjente adelsslekt Benkestok, som residerte på sædegården Melø i Rødøy prestegjeld på Helgeland.

Christen Aalborg bodde på Øsund i Melø og blev i 1620 gift med Margrethe Benkestok (1600—1675). Deres datter Berthe Christensen, gift med skipper og lensmann i Melø Jon Olsen (1609—1680). Han var en meget rik mann, og hadde i forbindelse med sin hustru kommet i besiddelse av en hel rekke gårder som tidligere hadde tilhørt familien Benkestok.

Sistnevnte ektepars datter Karen Jonsdatter — født i Gåsvær — (1652—1734), gift med Christoffer Olsen på nedre Valle i Melø. I deres ekteskap fødtes Elling Christoffersen (1676—1730) som er den egentlige stamfar for handelslekten Ellingsen.

Han var skipper, drev handel på Fiskevåg i Saltdalen og er omtalt som en meget driftig og dyktig mann.

Hans sønn Jens Ellingsen (1722—1789) blev født på Fiskevåg, drev jektbruk og handel på Saltnes i Saltdalen. Jens Ellingsen var gift med Margrethe E. Mørch. De hadde 12 barn hvis navn er optegnet i hans familiebibel.

7 av sønnene blev handelsmenn i Nordland og derved opstod det store og forgrenede handelsdynasti Ellingsen.

Samtlige 7 brødre hadde jekter og seilte personlig hvert år til stevnene i Bergen, hvor deres skuter lå side om side og vakte en viss opsikt på Vågen.

Av disse brødre skal vi følge Christen Ellingsen (1764—1831) som var skipper og handelsmann på Hustad i Lødingen.

Hans sønn Johan Ellingsen (1812—1900) var handelsmann og vøreier på Å i Lofoten.

Sistnevntes sønn, handelsmann Christen Peder Ellingsen (1849—1912) eiet også Å, og var kjøbmann. Han blev gift i Frue kirke i Trondhjem 28. august 1875 med Henriette Mathilde Holm. Deres sønner er chefene i Holm & Co. — Johan og Harald Ellingsen.

Konsul Albregt W. Selmer.

(1864—1910).

Den utenrikske seilskibstrafikk var helt stoppet i 1895, og elven mellom Nybroen og Bybroen, som i fordums dager var fylt med skuter, lå nu stille som et tjern, og man hørte ikke lenger musikk og larm av ankerspill og taklinger.

På Brattøren lå kjente rutedampere med trønderske merker, men lastedamperne som lå i byens havn førte som regel fremmed flagg.

I 1896 opdaget man til stor glede en ny Trondhjemsdamper med (B) på skorstenen. Denne skute var innkjøpt av Bachke & Co.s rederi og het «Gerd» (F. Mohn).

Konsul Albr. W. Selmer,
1864—1910.

I 1899 kom samme firma med d/s «Dag» (A. Lorentzen).

I 1897 og fremover årene kom flere Trondhjemsdampere med (Ø) som merke på skorstenen og tilhørte Albr. W. Selmers rederi.

Albr. W. Selmer var født i Kristiansund N. og utdannet som shippingmann i England, hvor han i 8 år var ansatt ved rederikontor.

I begynnelsen av nittiårene kom Selmer til Bachke & Co. og etter flere års arbeide i nevnte firma, startet han i 1897 eget rederi med støtte av generalkonsul Adolf Øien med flere.

Han begynte sin virksomhet som disponent for D/S «Grip» (C. Falch).

Da denne skute forliste ganske snart etter starten, blev d/s «Ivanhoe» innkjøpt istedet, og senere kom hvert år en ny damper med det kjente merke «Ø».

D/s «Gudrun», «Ituna», «Rovena», «Baltic», «Prima», «Rebeka», «Cedrik» og mange flere.

Albr. W. Selmer blev en meget optatt mann og representerte også flere ruteselskaper.

Først var han ekspeditør for Vesterålens Dampskibsselskap, men opsa denne stilling og overtok ekspedisjonen for Bergenske Dampskibsselskap.

Han var også Portugisisk konsul.

Den 27. oktober 1910 døde Albr. W. Selmer av tyfus, og hans bortgang var betraktet som et stort tap for Trondhjem.

Ved Selmers død hadde hans rederi 10 skib på en samlet tonnasje av 11,000 tonn som representerte en kapital på 2 millioner kroner.

1378

Grosserer Dyre Halse.

(1854—1934).

Han var født på gården Halse i Nordmør den 28. oktober 1854, men kom allerede 5 år gammel til Kristiansund N. hvor han gikk på den bekjente Braaes høiere almenkskole.

Blev konfirmert i 1869 og reiste samme år ut som yngstemann med barkskibet «Nordpol», rederi Parelius og Lossius, Kristiansund N. Barken havarerte ved Gildeskål på reise til Arkangel, men blev berget og reparert.

I 1871 tok han hyre som kokk ombord i jekt «Ordination» som av firmaet Christian Johnsen, Kr.sund N. var fraktet av et rederi i Mosvik for tur til Lofoten.

Efter hjemkomsten fra Lofoten reiste han ut som kokk med skonnert «Nordmøre», tilhørende samme rederi.

Senhøstes 1871 reiste han atter ut som kokk og denne gang med jakt «Symia», rederi Parelius & Lossius.

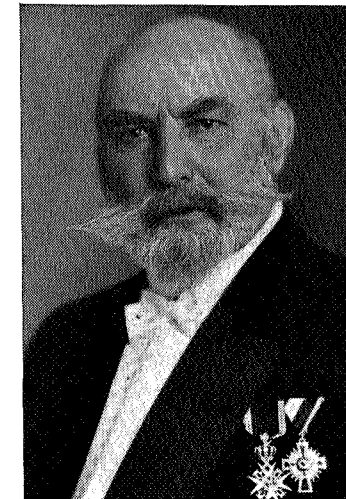
I 1872 gikk han ut som jungmann med forannevnte bark «Nordpol», men denne ulykkesskute havarerte igjen og forliste totalt ved Kvitholmen.

I 1873 mønstret Dyre Halse som matros ombord i Chr. Johnsens damper «Meta». Skibet gikk til Spania med fisk, derfra til Vest-Hartlepool, hvor jern blev innlastet til Trondhjems Gassverk, som var under utvidelse.

Samme år reiste han ut som matros med d/s «Kong Oscar II» av Bergen og turen gikk til Middelhavet.

I Gibraltar gikk Dyre Halse ombord i Kristiansundsbriggen «Ansgar» og reiste hjem for å gå på styrmannsskolen.

Efter å ha erholdt styrmannseksamen (1874) fikk han hyre som styrmann ombord i forannevnte Kristiansundsbrigg «Ansgar».

Grosserer Dyre Halse,
1854—1934.

Under sine reiser med dette skib hadde han mange oplevelser. På en tur til Middelhavet mistet skibet riggen og stillingen var ytterst kritisk, men det lyktes ved hjelp av nødrigg å komme inn til Alicante i Middelhavet og videre til Taragona.

Under reisen hadde fisklasten fått skade, og på grunn av dispuitt blev skibet beslaglagt i Taragona og lå dernede i 3 måneder. Besetningen blev lei av å ligge i nevnte havn og man enedes om å stikke av med både skib og last.

En tidlig morgenstund lyktes det å realisere den planlagte rømning, — alle taug blev kastet løs og brigg «Ansgar» gled i landvindsbrisen ut fra Taragona havn og kom lykkelig over til St. Ypres i Portugal.

I 1874 fikk Dyre Halse plass som førstestyrmann ombord i bark «Vencheta» tilhørende rederiet Gerharde Mowinckel i Bilbao. Han seilte i 3 år med denne skute, som hele tiden var disponert på nord- og sydamerikanske farvann. I 1877 gikk Halse ombord i bark «Gyda» som førstestyrmann, rederi N. R. Parelius, Kristiansund N.

Da d/s «Statsraad Riddervold» i 1878 sattes i rute Trondhjem—Kristiansund N., blev Halse tilbudt stillingen som styrmann ombord i dette skib. Han overtok plassen og avansjerte kort tid etter til skibets fører.

Dyre Halse hadde det brilliant ombord i «Riddervold», men han syntes at skuta var for liten og farvannet for trangt. Han ønsket sig tilbake til seilskibene og de lange reiser på Atlanteren og Det stille hav.

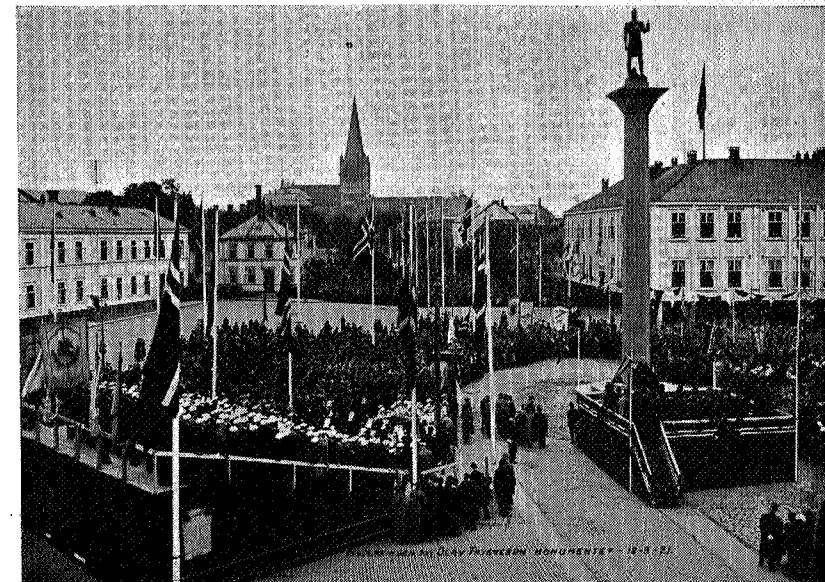
Dyre Halse hadde gode forbindelser og mange venner både i Trondhjem og i Kristiansund N., og i sjøfartskretser var han ansett for å være en fremragende sjømann.

I 1890 blev han av statsråd Astrup i Kristiansund N. opfordret til å starte rederi, og et sådant tiltak var konsul Nicolai Knudtzon samme sted også villig til å støtte.

I Trondhjem fikk han støtte av konsulene H. P. Jenssen og Anton Jenssen jr. og et rederi blev stiftet, som i 1891 lot bygge bark «Stjørn» i Greenock.

«Stjørn» lastet 2500 tonn og var i den tid et av Norges største seilskib.

Denne stolte skute førte kaptein Dyre Halse i 7 år på amerikanske og østasiatiske farvann.

Kong Olav Trygvasons statue på Trondhjems torv.

Skjenket av grosserer Dyre Halse. — Kostet kr. 150,000.00. — Monumentet er skapt av professor Wilhelm Rasmussen. Avsløret av H. M. Kongen 18. september 1921. Avsløringstalen blev holdt av direktør Fredrik B. Wallem.

I 1898 blev Dyre Halse ansatt som fører av d/s «Rovena» tilhørende Albr. W. Selmers rederi i Trondhjem.

I 1901 gikk han iland for godt og startet den 5. desember samme år kullforretning i Trondhjem.

Dyre Halse var utrustet med et glimrende humør og mange egenskaper som i vide kretser gjorde ham populær og avholdt.

I de 33 år Dyre Halse virket i Trondhjem, stillet han sin erfaring og arbeidskraft til disposisjon som ledende mann innen flere grener av byens næringsliv.

Han var innvalgt som medlem av direksjonene i Trondhjems mekaniske Værksted, Det Selmerske rederi, Trondhjems Jernindustri, Trondhjems Canning and Export Co., Trondhjems Cementstøperi og Ofotens Dampskibsselskap. Han var også i flere år medlem av Trondhjems Havnestyre, censor ved Trondhjems offentlige Sjømandsskole i 32 år og i samme tidsrum fast medlem av Sjøretten i Trondhjem.

Dyre Halse hadde mange interesser i livet og bak hans solskinnshumor lå en dyp åndsopfatning, som ved flere leiligheter øvet innflytelse på hans gjøremål.

I den tid han hadde anledning støttet han mange — og mange gode formål.

I årene 1916—17 var Dyre Halse på feriereiser i Sverige, og under sine mange besøk i nabolandets byer fant han alle steder monumenter eller statuer av vedkommende kjøbstads grunnleggere. Den gamle Trondhjempatriot blev både imponert og inspirert av alle de flotte statuer han så — og kom til å tenke på gamle Trondhem, som ennå ikke hadde reist noen statue til minne om sin grunnlegger.

Når Dyre Halse kom hjem stillet han penger til disposisjon og Olav Trygvasons store statue blev avsløret på Trondhjems torv i 1921.

I 1916 opprettet Dyre Halse et legat til minne om sin datter fru Martha Gurine Halse Falch. Legatet eier en formue på ca. kr. 25,000.00. Rentene av samme utdeles til personer eller deres pårørende som har vært ansatt i Halses forretning.

Dyre Halse blev gift i Kristiansund N. 2. september 1877 med Martha Gurine Jacobsen, datter av los Andreas Jacobsen. Hun var født og opvokst på Nordlandet (Kristiansund N.). Til minne om henne skjenket han klokke til Nordlandets kirke.

Til sin fødebygd gav han orgel til Halse gamle kirke.

Dyre Halse var tildelt St. Olavsordenens ridderkors og Det Østerrikske Røde Kors' ærestegn.

Grosserer Nikolai Dahl.

Født i Stjørna 26. april 1880.

Fra Trondhem utføres også gjennomsnittlig pr. år fersk sild til et beløp av ca. 2 millioner kroner.

Stordelen av fersksildeksporten formidles av firmaet Nikolai Dahl, som i årrekke har skapt en veldig trafikk på byens kaier og stasjoner.

I 1903 så jeg Nikolai Dahl for første gang. Han stod på fisketorvet og solgte flyndre. Grunnen til at jeg spesielt husker ham

fra dette tilfeldige besøk i Ravnkloa er, at Dahl stadig fylte sine brett med ferskvann. Det så nemlig ut som det var om å gjøre for ham å holde liv i flyndra, og det er nettopp denne hans idé å konservere og bevare varene fersk og ubedervet som har skapt hans karriere.

Efter å ha drevet fiskhandel i Ravnkloa noen år flyttet han i 1907 inn i brygge nr. 80 i Fjordgaten og startet samme år eksportforretning. Nikolai Dahl er en praktisk mann med en betydelig teknisk innsikt og disse egenskaper har vært ham til stor nytte under hans mange eksperimenter med å skape nye metoder for frysning og konservering av sild og andre fødevarer.

Han har som bekjent i årenes løp oppfunnet en rekke fryseapparater, der har gjort det mulig å eksportere fersk sild til markeder som ofte ligger på lang avstand fra fiskeplassene og derfor har hans oppfinnelser hatt stor betydning for eksporten og de norske fiskerier.

I 1906 konstruerte Nikolai Dahl en fiskekasselukker og fikk for denne sin første patent.

1908 — en sildordner,

1911 — et sildkasselåk med hullet jernplate, som egentlig var det første apparat han begynte å benytte ved frysning av sild. I 1912: «En ny fremgangsmåte og anordning til avkjøling og konservering av fersk fisk og andre fødevarer». Denne oppfinnelse blev installert i pakkhus på kai 16—17 og dermed begynte Nikolai Dahls store affærer, idet han nu kunde fryse 1000 kasser sild i døgnet.

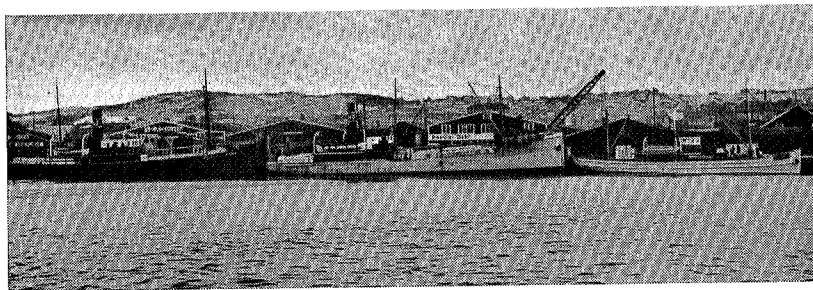
Allerede i 1913 opfant han videre en ny «Fremgangsmåte og anordning til avkjøling og rensning av kjøleveske for frysning».

I 1914 en ny oppfinnelse og samme år foretok han utvidelse av sine anlegg så at kapasiteten steg til 2000 kasser i døgnet.

Videre nye oppfinnelser og forbedringer ved anlegget i 1916, likeså 2 nye oppfinnelser i 1918.

I 1921 konstruerte han et apparat for sortering av sild og brisling. Nikolai Dahl har skapt 9 forskjellige apparater og anordninger som alle er patentbeskyttet.

Nikolai Dahl er en foregangsmann og har nedlagt et betydelig arbeide for å skape eksport fra Trondhjems havn.

Fra Nekolai Dahls fryseri og forretningsanlegg ved ytre basseng, med firmaets dampskib «Fisk», «Albion» og «Morild» i forgrunnen.

I 1929 utvidet han atter sitt anlegg i stor stil og kunde fra samme år fryse 5000 kasser sild i døgnet.

Han har bygget ishushus i Skogn og på Berkåk.

I 1935 kjøpte han 500 mål grunn i Selva og har sikret sig hele strandlinjen (dampskibskaien undtatt) i Selvbukten. Der ute har han bygget et stort damanlegg på fjellet for å sikre sig tilstrekkelig kvantum is for all fremtid.

Isen skal føres fra ishushuset etter en 1100 meter lang glidebane, og under transporten passerer samme automatisk gjennom en motordrevet maskin og faller direkte i skibsrømmet i ferdig stand. Han har også selv vært leder for anlegget i Selva.

Nekolai Dahls store bedrifter skaper liv og rørelse på mange forskjellige felter og beskjeftiger en masse mennesker både på land og sjø.

Han eier selv 4 skib: Dampskibene «Fisk», «Albion», «Morild» og motorskibet «Hjalmar», men i agnsildsesongen under de store torskefiskerier befrakter han mange skib, og har til sine tider hått op til 27 fartøier i fart. Han er også en av Norges Statsbaners store kunder og transporterer årlig med jernbanen ca. 1500 vognlaster varer.

Fra Nekolai Dahls lager i Trondhjem utføres gjennomsnittlig pr. år ca. 150,000 kasser sild til samlet omsetningsverdi av kr. 1,500,000.00.

Nekolai Dahl har gjennom årene blitt påskjønet med mange prisbelønninger for sin store innsats i eksportbranchen.

På den Skandinaviske fiskeriutstilling i Trondhjem i 1908 fikk han sølvmedalje for kasselukker og sildordner og bronsemedalje for iset sild.

Ved utstillingen i Kjøbenhavn i 1912 bronsemedalje for transportkasse.

På Jubileumsutstillingen i Oslo 1914 sølvmedalje for frosset sild og fisk.

I 1926 gullmedalje ved utstillingen i Bodø for frosset sild og fisk. Samme år sølvmedalje i Bodø av selskapet for «De Norske Fiskeriers Fremme» for konservering av sild og fisk.

På Trøndelagsutstillingen i 1930 æresdiplom for genial frysemetode og for sin store innsats i fersksildomsetningen.

Det elektriske lys.

I mine erindringer fra nittiårene har jeg i 1892 nedskrevet følgende:

Når folk forlot sin beskjeftigelse etter endt arbeidsdag, la den sin vei gjennom Strandgaten for å se en stor nyhet som var kommet til byen.

Konsul Olaus Lysholm hadde nemlig installert et dampdrevet lysverk i sin fabrikk og anbragt en stor buelampe på hjørnet av Lysholmgården.

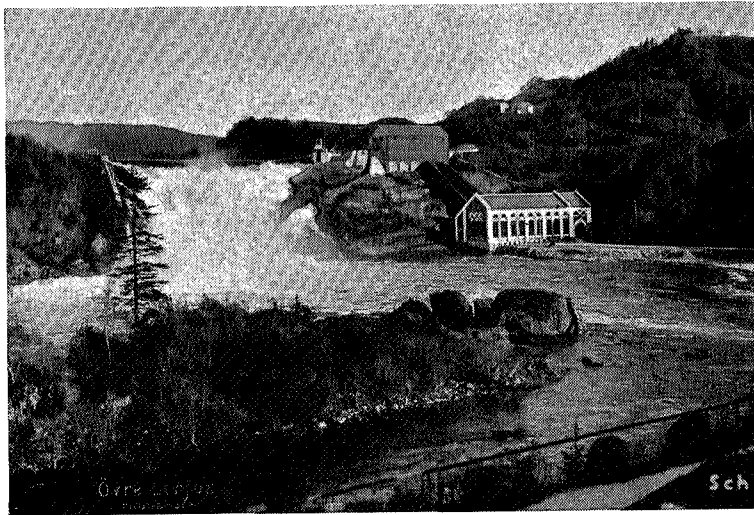
Den store buelampe med sitt veldige lyshav var virkelig en severdighet og bar budskap om en ny tid.

På en utstilling i Paris i 1881 demonstrerte den bekjente amerikanske oppfinner Edison sin glødelampe med kulltråd, og allerede 2 år senere hadde hans geniale oppfinnelse påbegynt sin erobring i Europa — med det første lysverk i Berlin.

Trondhjems ledende menn begynte også i nittiårene å diskutere spørsmålet om anlegg av et elektrisitetsverk for byen, og det er nevnt at man først tenkte på å utbygge Ilabekken, men dette projekt blev selvfølgelig snart opgitt.

Den 21. november 1895 besluttet Trondhjems bystyre å kjøpe Lerfossene av Thomas Angells stiftelser for kr. 135,000.00. Halvdelen av Nedre Lerfoss tilhørte Okstadgårdene, som senere blev kjøpt for kr. 16,000.00.

Elektrisitettsverkets første kraftstasjon, Øvre Lerfoss.

Den 21. november 1895 må økonomisk sett betraktes som den største merkedag i Trondhjems kommunale historie.

Den første Lerfosskomiteé bestod av overrettssakfører J. Buaas, fabrikkier Bernhard Brønne, grosserer Magnus Halvorsen, direktør Carl Schulz og professor J. E. Gunstensen.

Den 21. desember 1898 bevilget Trondhjems bystyre kr. 1,120,000.00 til anlegg av den første kraftstasjon ved Øvre Lerfoss m. v.

Byggekomiteén bestod av: Stadsingeniør Carl Dahl, professor J. E. Gunstensen, direktør Jenssen, fabrikkier Chr. Piene og direktør Carl Schulz.

I 1899 begynte utbygningsarbeidet under ledelse av ingeniør Darre Jenssen, og alt gikk etter beregning.

Trondhjems Elektricitetsverk er byens største bedrift og for å få et lite innblikk i verkets utvikling og betydning for byen, skal her nevnes noen få tall:

Verket har som bekjent til stadighet utvidet sin bedrift, med utbygninger, reguleringer og anlegg av kraftstasjoner m. v.

I verkets anlegg fra begynnelsen til 1934 er nedlagt en samlet kapital på 30 millioner kroner. På dette beløp er av verkets fortjeneste avskrevet ca. 13 millioner kroner, og til tross derfor har verket en kapitalkonto (formue) på kr. 13,445,449.79.

Videre skal nevnes at verket i årenes løp tilsammen har innbetalt i skatt til Trondhjems kommune over 3 millioner kroner og 1 million kroner til andre kommuner.

I de siste 10 år har verket tilsammen innbetalt til bykassen som bidrag (gaver) 7 millioner kroner.

Trondhjems Sporvei.

I Sporveiens anlegg — bygninger og vognmateriell m. v. er nedlagt en kapital på kr. 4,400,000.00, som er bokført med kr. 2,800,000.00. Sporveiens kapitalkonto viser en formue på kr. 2,700,000.00 og har innbetalt til bykassen i skatter og bidrag kr. 2,500,000.00.

Begge bedrifter tilsammen eier en formue på ca. 17 millioner kroner.

Ingeniør J. Garstad har helt siden verkets start vært administrerende direktør for samme.

Den 4. november 1901 satte Elektricitetsverket strømmen på sitt ledningsnett og fra samme dag begynte det elektriske lys å skinne i byens hus.

4. desember samme år startet sporvognene sin rute mellom Ila og Lademoen.

En ny tid var nu begynt med nye menn, nye bedrifter og nye metoder, som hører hjemme i en senere utgave.

Vi stopper nu vår marsj gjennom den gamle historiske by og ophører med å gå visitter til byens kjøbmenn.

Gjennom århundrenes vandring har vi lært å kjenne generasjoner av gamle kjøbmenn, som i eldre tider ledet byens kommersielle liv, og det skal sies til deres ros, at mange av dem hadde omhu og omsorg for fremtidens slekter i sin by.

Trondhjem eier en rekke rike legater, som gjennom tidene er skjenket av kjøbmenn og samme eier idag tilsammen ca. 30 millioner kroner.